

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ

«ΑΝΑΛΟΓΙΚΗ ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ, ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΕΚΛΕΓΕΙΝ ΚΑΙ ΆΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΠΕΡΙ ΕΚΛΟΓΗΣ ΒΟΥΛΕΥΤΩΝ»

1. Γενικά

Η ανάδειξη του εθνικού κοινοβουλίου συνιστά κορυφαία δημοκρατική διαδικασία και ύψιστης σημασίας πολιτειακή λειτουργία, καθώς αποτελεί τον κυριότερο τρόπο εκδήλωσης της αρχής της λαϊκής κυριαρχίας και του χαρακτήρα του εκλογικού σώματος ως άμεσου οργάνου του Κράτους.

Στο πλαίσιο αυτό, οι σύγχρονες διεθνείς και ευρωπαϊκές τάσεις – αλλά και η ίδια η φιλοσοφία του ισχύοντος Συντάγματος, που άφησε ένα ευρύ περιθώριο διακριτικής ευχέρειας στον κοινό νομοθέτη, ως προς τη ρύθμιση των σχετικών με την εκλογική διαδικασία και το εκλογικό σύστημα θεμάτων – είναι υπέρ της διεύρυνσης του δημοκρατικού και συμπεριληπτικού χαρακτήρα της διαδικασίας αυτής.

Με δεδομένη την κρίση την οποία αντιμετωπίζει σήμερα η ελληνική κοινωνία, η οποία ως προς πολλές παραμέτρους της έχει προσλάβει πολιτικά χαρακτηριστικά, όπως ιδίως η απαξίωση της πολιτικής και των δημοκρατικών θεσμών και η ενίσχυση του πολιτικού κυνισμού και των αντικοινωνικών και αντιπολιτικών στάσεων και συμπεριφορών, με το παρόν σχέδιο νόμου πραγματοποιούνται σημαντικά βήματα στην κατεύθυνση ανάσχεσης της κρίσης αυτής και αποκατάστασης της σχέσης των Ελλήνων πολιτών με την πολιτική και τους δημοκρατικούς θεσμούς.

Δεν θα πρέπει άλλωστε να αγνοηθεί το γεγονός ότι ακόμα και στο σημείο έξαρσης της εξίσου σημαντικής οικονομικής και ανθρωπιστικής κρίσης, που μαστίζει την Ελλάδα, αλλά και πολλές ακόμη χώρες, σε μικρότερο ίσως βαθμό, μετά το 2008, το κυρίαρχο αίτημα που διατυπώθηκε από χιλιάδες πολίτες στην Ελλάδα και άλλες χώρες της Ευρώπης και του κόσμου ήταν αυτό για "περισσότερη" και για "πραγματική δημοκρατία".

Για τους λόγους αυτούς, με τις ρυθμίσεις του παρόντος σχεδίου νόμου, επιλέγεται να δοθεί ουσιαστικότερος ρόλος και λόγος στους νεότερους πολίτες, καθώς αποτελούν τη γενιά εκείνη που κινδυνεύει να υποστεί τις συνέπειες της κρίσης, αλλά την ίδια στιγμή είναι και το πιο ζωντανό κομμάτι της ελληνικής κοινωνίας, στο οποίο στηρίζονται οι ελπίδες για μια βιώσιμη και δίκαιη υπέρβαση της παρούσας δύσκολης συγκυρίας. Επίσης, με το ίδιο σκεπτικό επιλέγεται η καθιέρωση του αναλογικού εκλογικού συστήματος, με ταυτόχρονη κατάργηση της ενίσχυσης ("μπόνους") του πρώτου κόμματος, ώστε η Βουλή να αποτελεί πραγματικά αντιπροσωπευτικό της ελληνικής κοινωνίας θεσμό και να εκφράζονται εντός της με δημοκρατικά δίκαιο τρόπο όλες οι απόψεις και οι πολιτικές αποχρώσεις, ενώ ταυτόχρονα διορθώνονται ασάφειες του ισχύοντος εκλογικού νόμου, ώστε να ενισχυθεί η ασφάλεια δικαίου και μάλιστα σε έναν τόσο σημαντικό τομέα.

2. Κατ' άρθρον

Άρθρο 1

Βασική παράμετρος της εκλογικής διαδικασίας αποτελεί η σύνθεση του εκλογικού σώματος, η οποία καθορίζεται από τις προϋποθέσεις κτήσης του δικαιώματος του εκλέγειν. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 51 παρ. 3 του Συντάγματος, θεσπίζονται δύο

προϋποθέσεις για την κτήση του δικαιώματος του εκλέγειν: α) η ιθαγένεια και β) η εκλογική ενηλικότητα, για τον καθορισμό του κατώτατου ορίου της οποίας εξουσιοδοτεί τον κοινό νομοθέτη.

Ο κοινός νομοθέτης με τις ισχύουσες διατάξεις (αρ. 4 π.δ. 26/2012) έχει καθορίσει ήδη από το 1981 (ν. 1224/1981) ως κατώτατο όριο εκλογικής ενηλικότητας το 18ο έτος της ηλικίας, το οποίο θεωρείται ότι συμπληρώνεται την 1η Ιανουαρίου του ημερολογιακού έτους των 18ων γενεθλίων.

Με την προτεινόμενη ρύθμιση του άρθρου 1 ορίζεται ως όριο της εκλογικής ενηλικότητας το 17ο έτος. Το νέο όριο εκλογικής ηλικίας έχει ως στόχο τη διεύρυνση του εκλογικού σώματος μέσω της συμμετοχής περισσότερων πολιτών στις δημοκρατικές διαδικασίες για την ανάδειξη των πολιτειακών οργάνων.

Η απονομή του δικαιώματος ψήφου στους νέους των 17 ετών ενισχύει τα δημοκρατικά τους αντανακλαστικά, γεγονός που αποκτά ιδιαίτερη σημασία σε μία περίοδο κρίσης αντιπροσώπευσης και απαξίωσης της πολιτικής.

Εξάλλου, ήδη από το 2011, η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης με το υπ' αριθμ. 1826 ψήφισμά της κάλεσε όλα τα κράτη-μέλη του Οργανισμού να διερευνήσουν τις δυνατότητες που υπάρχουν για την χορήγηση του δικαιώματος ψήφου, μειώνοντας την εκλογική ηλικία στα 16 έτη. Προχωρώντας ακόμη περισσότερο καλεί με το ίδιο ψήφισμα τα κράτη-μέλη να εξετάσουν και τη δυνατότητα μείωσης του ορίου ηλικίας ως προϋπόθεση για το δικαίωμα του εκλέγεσθαι.

Επομένως, η προτεινόμενη διάταξη, όχι μόνο απαντά στην πάγια ανάγκη για την εμπλοκή μεγαλύτερου μέρους του πληθυσμού στις πολιτικές διαδικασίες αλλά εναρμονίζεται και πλήρως με την σύγχρονη ευρωπαϊκή τάση, η οποία εκφράζεται με την μείωση του ορίου ηλικίας για την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος.

Άρθρο 2

Η δημοκρατική και πλουραλιστική συγκρότηση της Βουλής, μέσω της αναλογικής αντιπροσώπευσης των πολιτικών κομμάτων και των συνασπισμών, αναδεικνύεται σε ζήτημα κομβικής σημασίας.

Η, κατά το δυνατόν, μεγαλύτερη αντιστοιχία της κοινοβουλευτικής εκπροσώπησης κάθε πολιτικού κόμματος και συνασπισμού προς την πραγματική εκλογική του δύναμη αποτελεί σημαντική προϋπόθεση για την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των πολιτών προς τους δημοκρατικούς θεσμούς και το πολιτικό σύστημα.

Είναι γεγονός ότι σε εθνικό και διεθνές επίπεδο διανύουμε μία περίοδο κατά την οποία οι θεσμοί της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας δοκιμάζονται, υπό το βάρος των πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών εξελίξεων, με αποτέλεσμα σε πολλές περιπτώσεις να αμφισβητείται η ικανότητά τους να εκφράζουν γνησίως τα αιτήματα των πολιτών. Την ίδια στιγμή, μία διαρκώς αυξανόμενη μερίδα πολιτών αισθάνεται αποκλεισμένη και μη εκφραζόμενη από τους αντιπροσωπευτικούς θεσμούς, του κοινοβουλίου περιλαμβανομένου, με αποτέλεσμα να διοχετεύει τη δυσαρέσκειά της σε αντικοινωνικές και αντιπολιτικές διεξόδους.

Για όλους τους παραπάνω λόγους κρίνεται επιτακτική η ανάληψη πρωτοβουλιών που θα αποκαταστήσουν την αντιπροσωπευτικότητα του κοινοβουλίου και την εμπιστοσύνη των πολιτών σε αυτό, με κορυφαία επιλογή στην κατεύθυνση αυτή την καθιέρωση του εκλογικού συστήματος της απλής αναλογικής, για το σύνολο των εδρών του κοινοβουλίου, χωρίς διακριτική μεταχείριση των μεγαλύτερων και δυνάμει κυβερνητικών κομμάτων έναντι των μικρότερων.

Άλλωστε, η πρόσφατη εμπειρία στη χώρα μας αποδεικνύει ότι η κυβερνητική σταθερότητα δεν στηρίζεται σε νομικές ρυθμίσεις ούτε μπορεί να προκύπτει αποκλειστικά ως απότοκος του όποιου εκλογικού συστήματος, αλλά προϋποθέτει την ανάληψη

ουσιαστικών πολιτικών πρωτοβουλιών που θα εξασφαλίζουν την κοινωνική συνοχή και ειρήνη, ως προϋπόθεση της ομαλής ένταξης των πολιτών στο κοινωνικό και πολιτικό γίγνεσθαι, και θα διαμορφώνουν τα θετικά εκείνα προτάγματα, που θα είναι σε θέση να συσπειρώνουν και να ενεργοποιούν τις κοινωνικές δυνάμεις.

Στην κατεύθυνση, επομένως, των ανωτέρω, με το άρθρο 2 του παρόντος σχεδίου νόμου, καταργείται η κοινοβουλευτική ενίσχυση («μπόνους») των πενήντα (50) εδρών, που καθιερώθηκε με τον ν. 3231/2004 (Α' 45), σε συνδυασμό με το ν. 3636/2008 (Α' 11), και προσαρμόζονται ανάλογα οι προβλέψεις του ισχύοντος εκλογικού συστήματος, κατά τρόπον ώστε το σύνολο των εδρών του κοινοβουλίου (300) να κατανέμεται πλέον με βάση το σύστημα της απλής αναλογικής στα κόμματα που εκπροσωπούνται στη Βουλή, βάσει των ψήφων που λαμβάνουν.

Τέλος, με το άρθρο 2 βελτιώνονται κάποιες διατυπώσεις του ισχύοντος εκλογικού νόμου (ν. 3231/2004), προκειμένου να είναι απολύτως σαφείς και να μην υπάρχουν περιθώρια παρερμηνείας και εσφαλμένης εφαρμογής τους. Ειδικότερα, πρώτον, προστίθεται στις παρ. 4 και 5 του άρθρου 8 του ν. 3231/2004 η λέξη «ψήφων» δίπλα στην αναφορά που γίνεται στις παραγράφους αυτές σε «αχρησιμοποίητα υπόλοιπα», για την ενότητα του νομικού λόγου σύμφωνα με τη διατύπωση που χρησιμοποιείται στην παρ. 3 του ίδιου άρθρου. Δεύτερον, τροποποιείται το δεύτερο εδάφιο της παρ. 4 του άρθρου 8 του ν. 3231/2004, ώστε να είναι σαφές ότι τα αχρησιμοποίητα υπόλοιπα τα οποία εξετάζονται για την επιλογή των τριεδρικών και διεδρικών περιφερειών από τις οποίες αφαιρείται έδρα συνδυασμού, αν παραστεί ανάγκη, είναι εκείνα βάσει των οποίων κατέλαβε κατ' αρχήν έδρα ο συνδυασμός στο αμέσως προηγούμενο στάδιο της διαδικασίας κατανομής των εδρών, ενόψει του γεγονότος ότι ο νόμος προβλέπει ένα και μόνο στάδιο υπολογισμού των αδιάθετων υπολοίπων των συνδυασμών, τα οποία όμως υπόλοιπα εν προκειμένω έχουν, θεωρητικώς, μηδενιστεί στις οικείες περιφέρειες μετά την κατάληψη έδρας από τον αντίστοιχο συνδυασμό. Ομοίως δε, τροποποιείται η παρ. 5 του άρθρου 8 του ν. 3231/2004, ώστε να αποσαφηνιστεί ποια είναι τα αχρησιμοποίητα υπόλοιπα ψήφων, βάσει των οποίων καταλαμβάνουν έδρα οι συνδυασμοί στο συγκεκριμένο στάδιο της διαδικασίας κατανομής των εδρών.

Άρθρα 3-4

Τέλος, με το άρθρο 3 του παρόντος σχεδίου νόμου καταργούνται οι διατάξεις της ισχύουσας εκλογικής νομοθεσίας που ρυθμίζουν κατά τρόπο αντίθετο τα ζητήματα που καταλαμβάνονται από τις διατάξεις του παρόντος, ενώ με το ακροτελεύτιο άρθρο 4 ορίζεται η έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου. Ειδικότερα, ορίζεται η έναρξη ισχύος του άρθρου 1 από τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, καθώς και η άμεση έναρξη ισχύος, επίσης από τη δημοσίευση, των λοιπών άρθρων (2 και 3) και συνεπώς η εφαρμογή τους στις αμέσως επόμενες εκλογές, οποτεδήποτε και αν αυτές διεξαχθούν, εφόσον πληρωθούν οι όροι που θέτει η παράγραφος 1 του άρθρου 54 του Συντάγματος, ήτοι εφ' όσον το άρθρο 4 περί της άμεσης ισχύος των άρθρων 2 και 3 υπερψηφιστεί από την πλειοψηφία των δύο τρίτων του όλου αριθμού των βουλευτών (200).

Αθήνα 5/7/2016

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΟΥΡΟΥΜΠΛΗΣ